



Översyn av gemenskapens innovationspolitik i en värld i förändring

Näringsdepartementet

2009-10-07

Dokumentbeteckning

KOM (2009) 442

Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén - Översyn av gemenskapens innovationspolitik i en värld i förändring

Sammanfattning

Kommissionen har gjort en kartläggning och utvärdering av de insatser som genomförts inom ramen för EU:s bredbaserade innovationsstrategi från 2006. Utvärderingen visar på att framsteg har gjorts inom många områden men att EU fortfarande behöver förbättra sina insatser inom ett flertal områden, exempelvis skydd för immateriella rättigheter, tillgång till kapital, styrning och koordinering av innovationsfrämjande åtgärder samt på ett bättre sätt erkänna vikten av tjänsteinnovationer. Till meddelandet följer sex arbetsdokument¹ görs en mer detaljerad analys av olika delar av strategin. Meddelandet ger en bas för arbetet med att ta fram en europeisk innovationsplan under våren 2010. Regeringen välkomnar meddelandet.

¹ Challenges for EU support to innovation in services, Making public support for innovation in the EU more effective, Assessing Community innovation policies in the period 2005-2009, Lead Market Initiative for Europe – mid term progress report, Financing Innovation and SME:s, Design as a driver of user-centred innovation

1.1 Ärendets bakgrund

Den bredbaserade innovationsstrategin antogs 2006. Meddelandet KOM (2009) 442 Reviewing Community innovation policy in a changing world, presenterades den 2 september och ger en lägesrapport av de aktiviteter som genomförts samt belyser de huvudsakliga framstegen och områden där förbättringar behövs. I slutsatserna från Konkurrenskraftsrådets möte i december 2008 uppmanas kommissionen att utveckla en innovationsplan. En sådan kommer att presenteras under våren 2010.

1.2 Förslagets innehåll

1.2.1 Utvärdering av EU:s innovationspolitik

1.2.1.1 Framsteg

Utvärderingen visar att EU har förbättrat sin innovationsförmåga inom ett flertal områden. Avståndet till USA och Japan minskar. Det finns en ökad förståelse för att utbildning och kunskap är grundförutsättningar för innovation och kommissionen har uppmanat medlemsstaterna att placera utbildning och kompetens högt på den politiska agendan. En mängd åtgärder har genomförts för att förbättra ramvillkoren för innovation; modernisering av EU:s statsstödsregler, ökad tillgång till inre marknaden, Small Business Act (SBA), implementering av tjänstedirektivet.

Utvärderingen visar även att lagstiftning och standardisering används i allt större utsträckning som effektiva verktyg för att skapa marknader för innovativa produkter och tjänster. Utvecklingen av det europeiska forskningsområdet (ERA) har bidragit till ett mer sammanhållet forsknings- och innovationssystem i Europa. Samordningen mellan EU och medlemsstaterna har förbättrats och olika offentlig-privata partnerskap har lanserats såsom Joint Technology Initiatives, Technology Platforms och European Institute of Technology. Under perioden har finansieringen av innovationsfrämjande insatser ökat. Det sjunde ramprogrammet utgjorde en kraftig förstärkning forskning för näringslivets behov. Inom sammahållningspolitiken och strukturfonderna har finansieringen av innovationsfrämjande aktiviteter ökat. Genom CIP-programmet har EU nu även ett eget program för att främja forskning i små- och medelstora företag.

1.2.1.2 Områden att förbättra och kommande utmaningar

Samtidigt som kommissionen konstaterar att framsteg har gjorts inom ett flertal områden finns det delar där resultaten är mindre positiva. Man menar att koordineringen och styrningen av EU:s innovationssystem behöver

förbättras. Vikten av entreprenörskap och nya former för innovation för att möta stora samhällsutmaningar behöver erkännas ytterligare. Vad gäller ramverket för skydd av immateriella rättigheter har EU misslyckats med att anta ett gemenskapspatent. Det europeiska patentsystemet är idag alltför fragmenterat och kostsamt. Även EU:s marknad för riskkapital är fragmenterad och finansieringsnivåerna är alltför låga. Tillgången till infrastruktur som kan främja innovation behöver förbättras; här pekas framförallt investeringar i IT och bredband ut. Offentliga myndigheters betydelse för att främja innovation behöver erkännas och förtydligas betonas ytterligare. Kommissionen pekar också på brister i koordinering och styrning av innovationsstödjande program och instrument på EU-nivå. Det finns ett behov av att förenkla och förtydliga programstrukturen och regler för deltagande, framförallt ur ett företagsperspektiv. Även om finansieringen av innovationsfrämjande åtgärder har ökat med tiden menar kommissionen att finansieringen behöver ökas ytterligare. Parallellt med detta behövs en innovationspolitik och ett legalt ramverk som främjar en globalt konkurrenskraftig industri. Utvärderingen visar även att den privata andelen av investeringar i forskning och innovation behöver öka. EU ligger efter både USA och Japan.

Till meddelandet följer sex arbetsdokument, nedan ges en kort sammanfattning av dessa.

1.2.1.3 Challenges for EU support to innovation in services

Tjänsteinnovationer i EU stöds av ett antal program och instrument, både på europeisk- och nationell nivå. Det saknas dock strategisk samordning av dessa och synergier mellan program kan nyttjas bättre. Kommissionens uppfattning är att tjänsteinnovation i Europa försvåras av ett antal marknads- och systemmisslyckanden där avsaknaden av en gemensam inre marknad för tjänsteinnovationer är det tydligaste problemet. Ett annan utmaning är att de stödåtgärder som ska främja innovation antingen inte riktigt är anpassade för inte passar tjänsteaffärsmodeller. Det verkar också som att tjänsteföretag får en mindre andel av stöd till innovationer jämfört med tillverkande företag.

1.2.1.4 Making public support for innovation in the EU more effective

Kommissionen har genomfört en öppen konsultation med över 1000 företag och drygt 400 andra involverade aktörer. Konsultationen visar ett relativt stort missnöje från de företag som fått någon form av stöd under perioden. Det finns ett gap mellan vad företagen förväntar sig och vad de verkligen får ut av stödet. Stöd till finansiering är det som får högst betyg medan andra stödåtgärder (innovation management) som organisationsstöd, IPR, IT-stöd fick lägst betyg. Många företag tycker att EU har en viktig roll att spela för innovationsfrämjande åtgärder och ser behov av stöd till finansiering och nätverk och främja samarbete. Två av tre tillfrågade företag ser behov av

regler för deltagande i olika EU-projekt. Mer än hälften efterfrågar ökat stöd till SME och förbättrad information om olika stödåtgärder.

2009/10:FPM12

1.2.1.5 Assessing Community innovation policies in the period 2005-2009

Dokumentet gör en genomgång av de innovationsfrämjande insatser som genomförts inom ramen för den bredbaserade innovationsstrategin, åren 2005-2009. Under perioden har innovationsförmågan förbättrats i de flesta länder och avståndet till USA och Japan har minskat. Ytterligare en positiv faktor är att innovation uppmärksammas mer som nyckelfaktor för konkurrenskraft och EU har genomfört en mängd olika insatser under perioden. Det finns dock fortfarande stora skillnader mellan olika medlemsstater inom EU och man har lyckats med att anta ett gemenskapspatent. Vidare pekar kommissionen på att det behövs en bättre koordinering av innovationsfrämjanden åtgärder på EU-nivå och att man på ett bättre sätt behöver utvärdera och bedöma effekterna av stöd till innovationer.

1.2.1.6 Lead Market Initiative for Europe, Mid-term Progress Report

Kommissionen konstaterar att det ännu inte gått tillräckligt med tid för att aktiviteterna ska ha lett till påvisbara effekter i form av växande marknader. Det man däremot kan se är en ökad politksamordning, inte minst inom kommissionen, och bland involverade företag. För en stor grupp medlemsstater gäller dock att LMI ännu inte gjort några avtryck i den nationella innovationspolitiken. De handlingsplaner som utformades i sambandet med lanseringen av initiativet bedöms fungera väl och behöver bara mindre justeringar. LMI har haft en positivt inverkan på standardisering i många medlemsländer. Pionjärmarknadsinitiativet erbjuder möjligheter att driva fram nya marknader och därmed underliggande omställning i näringsliv och ekonomi. Pionjärmarknadsinitiativet ska slututvärderas 2011.

1.2.1.7 Financing Innovation and SME:s

Utgångspunkten i dokumentet är utmaningar på EU-nivå och vilka insatser och instrument som krävs för att möta långsiktiga problem och det som följer av finanskrisen. Dokumentet gör en översiktlig beskrivning av de problem och marknadsmisslyckanden som finns i några av de skeden som beskrivs i finansieringssammanhang. Kommissionen konstaterar att den kommersiella marknaden är central när det gäller företagsfinansiering. Exempelvis nämns att 79 procent av SME använder traditionell bankfinansiering för att tillgodose sitt kapitalbehov. Även om riskkapital utgör en liten del av finansieringsbehovet är det särskilt viktigt för innovationsutveckling. Kommissionen ser behov att transformera EU:s riskkapitalmarknad och ett allmänt behov av att förbättra miljön för att finansiera innovativa och tillväxtorienterade SME:s. EU kan spela en viktig

1.2.1.8 Design as a driver of user-centered innovation

Kommissionen menar att design har potential att bli en integrerad del av den europeiska innovationspolitiken. Arbetsdokumentet lyfter fram en holistisk syn på innovation och behovet av utveckling av komplementära innovationsmodeller och policyåtgärder. Kommissionen vill särskilt främja innovation i små- och medelstora företag i sektorer och regioner som domineras av s.k. ”low-tech”-industri, samt inom privata och offentliga tjänster. Design ses alltmer som ett strategiskt verktyg för behovsbaserad och brukardriven innovation. I arbetsdokumentet görs en genomgång av olika EU-länders definition av design, designens betydelse för innovation av nya produkter, tjänster och system för en bättre miljö och för sociala behov. Dokumentet argumenterar för det ekonomiska värdet av design, gör en genomgång av nationella policydokument och aktiviteter för att främja design, lyfter fram pågående initiativ inom kommissionen samt visar på hinder och möjligheter för användningen av design som verktyg för innovation i Europa.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

-

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Meddelandet innehåller inga förslag och har därmed inga ekonomiska konsekvenser för statsbudgeten eller EU-budgeten.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Det är positivt att EU gör en utvärdering av nuvarande innovationsstrategi. Genom att kartlägga styrkor och svagheter får man en bra grund för fortsatta diskussioner om prioriteringar för framtiden. Innovation och en breddad innovationsansats är viktig för EU:s framtida konkurrenskraft, tillväxt och jobb. Innovation är också viktigt för att kunna möta stora samhällsliga utmaningar som klimatförändringar och en åldrande befolkning. Regeringen välkomnar meddelandet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaterna delar i stort kommissionens analys av styrkor och svagheter samt inom vilka områden där fortsatta förbättringar behövs.

-

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Ärendet har inte remissbehandlats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Meddelandet utgör en utvärdering av EU:s innovationspolitik och innehåller inte någon grund för formellt beslutsfattande från rådet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

-

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionens meddelande har varit en del av underlag till diskussion vid Konkurrenskraftsrådets möte den 24 september. Diskussionen utgör ett inspel till regeringens fortsatta arbete att som ordförande ta fram integrerade rådsslutsatser som avses att antas vid Konkurrenskraftsrådets möte i december.

4.2 Fackuttryck/termer

-